

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

24. november 2020*

Eelotsusetaotlus – Riigiabi – Avalik-õiguslik ringhäälinguettevõtja – ELTL artikli 106 lõige 2 – Üldist majandushuvi pakkuvad teenused – Siseturuga kokkusobiv abi – ELTL artikli 108 lõige 3 – Teatamine – Puudumine – Abisaaja kohustus maksta intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik – Intressi arvutamine – Arvesse võetavad summad

Kohtuasjas C-445/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Østre Landsreti (idapiirkonna apellatsioonikohus, Taani) 29. mai 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. juunil 2019, menetluses

Viasat Broadcasting UK Ltd

versus

TV2/Danmark A/S,

Taani Kuningriik,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta (ettekandja), kodade presidendid A. Arabadžiev, A. Prechal, E. Regan, M. Ilešič, L. Bay Larsen, N. Piçarra ja A. Kumin, kohtunikud T. von Danwitz, C. Toader, I. Jarukaitis ja N. Jääskinen,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Viasat Broadcasting UK Ltd, esindajad: *advokater* P. Jakobsen ja M. Honoré,
- TV2/Danmark A/S, esindaja: *advokat* O. Koktvedgaard,
- Taani valitsus, esindajad: M. S. Wolff ja J. Nymann-Lindegren, keda abistas *advokat* R. Holdgaard,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja J. Langer,
- Austria valitsus, esindajad: J. Schmoll ja F. Koppensteiner,

* Kohtumenetluse keel: taani.

– Euroopa Komisjon, esindaja: B. Stromsky, keda abistas *advokat* M. Niessen, olles 3. septembri 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku, on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada ELTL artikli 106 lõiget 2 ja ELTL artikli 108 lõiget 3.
- 2 Taotlus on esitatud ühelt poolt Viasat Broadcasting UK Ltd (edaspidi „Viasat“) ning teiselt poolt TV2/Danmark A/Si (edaspidi „TV2“) ja Taani Kuningriigi vahelises vaidluses TV2 kohustuse üle maksta intressi selle aja eest, mil meetmeid, mille raames ta abi sai, rakendati ebaseaduslikult enne, kui Euroopa Komisjon võttis vastu lõpliku otsuse, millega tunnistati need siseturuga kokkusobivaks.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 3 TV2 on Taani ringhäälinguettevõtja, mille ülesanne on avaliku teenuse osutamine, mis seisneb üleriigiliste ja piirkondlike televisiooniprogrammide tootmises ja levitamises.
- 4 Pärast kaebuse saamist uuris komisjon TV2 rahastamissüsteemi oma 19. mai 2004. aasta otsuses 2006/217/EÜ Taani meetmete kohta TV2/Danmarki kasuks (ELT 2006, L 85, lk 1; parandus ELT 2006, L 368, lk 112). Selles otsuses leidis komisjon, et need meetmed kujutasid endast riigiabi, mida Taani Kuningriik andis TV2-le aastatel 1995–2002 litsentsitasude ja muude meetmetena, kuid et see abi oli ELTL artikli 106 lõike 2 tähenduses siseturuga kokkusobiv, välja arvatud summas 628,2 miljonit Taani krooni (DKK) (ligikaudu 85 miljonit eurot).
- 5 Pärast seda, kui kõnealune otsus Üldkohtu 22. oktoobri 2008. aasta otsusega TV2/Danmark jt vs. komisjon (T-309/04, T-317/04, T-329/04 ja T-336/04, EU:T:2008:457) tühistati, vaatas komisjon need meetmed uuesti läbi.
- 6 Meetmete uuesti läbivaatamise tulemusel leidis komisjon 20. aprilli 2011. aasta otsuses 2011/839/EL meetme C 2/03 kohta, mida Taani on võtnud ettevõtja TV2/Danmark kasuks (ELT 2011, L 340, lk 1), et need meetmed, mis võeti aastatel 1995–2002 TV2 kasuks litsentsitasudest ja selles otsusest käsitletud muudest meetmetest saadud vahendite kujul, on ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi, mida anti vastuolus ELTL artikli 108 lõikega 3 ebaseaduslikult, kuid et abi oli ELTL artikli 106 lõike 2 tähenduses siseturuga kokkusobiv.
- 7 TV2 esitas Üldkohtule hagi, milles palus see otsus osaliselt tühistada.
- 8 Üldkohus tühistas 24. septembri 2015. aasta kohtuotsuses TV2/Danmark vs. komisjon (T-674/11, EU:T:2015:684) otsuse 2011/839 osas, milles komisjon leidis, et 1995. ja 1996. aastal TV2-le TV2 fondi vahendusel makstud reklaamitulu kujutas endast riigiabi, ning jättis hagi ülejäänud osas rahuldamata.
- 9 TV2, komisjon ja Viasat esitasid selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebused.
- 10 Euroopa Kohus jättis 9. novembri 2017. aasta kohtuotsusega TV2/Danmark vs. komisjon (C-649/15 P, EU:C:2017:835) TV2 apellatsioonkaebuse rahuldamata.

- 11 9. novembri 2017. aasta kohtuotsusega komisjon *vs.* TV2/Danmark (C-656/15 P, EU:C:2017:836) ja 9. novembri 2017. aasta kohtuotsusega Viasat Broadcasting UK *vs.* TV2/Danmark (C-657/15 P, EU:C:2017:837) tühistas Euroopa Kohus Üldkohtu 24. septembri 2015. aasta kohtuotsuse TV2/Danmark *vs.* komisjon (T-674/11, EU:T:2015:684) osas, milles Üldkohus tühistas otsuse 2011/839 käesoleva kohtuotsuse punktis 8 täpsustatud ulatuses, ning tegi asjas lõpliku otsuse, jättes rahuldamata tühistamishagi, mille TV2 oli selle otsuse peale esitanud.
- 12 Seejärel esitas Viasat eelotsusetaotluse esitanud kohtule Østre Landsret (idapiirkonna apellatsioonikohus, Taani) nõude, et TV2 maksaks ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik, see tähendab ajavahemiku 1995–2011 eest intressi, mida TV2 oleks asjaomaselt abisummalt maksnud, kui ta oleks pidanud selle turult laenama, oodates kuni komisjon võtab vastu ELTL artikli 108 lõikes 3 silmas peetud lõpliku otsuse.
- 13 Neil asjaoludel otsustas Østre Landsret (idapiirkonna apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas liikmesriigi kohtul lasuv kohustus kohustada abisaajat tasuma intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik (vt 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79), kehtib ka sellises olukorras nagu käesoleval juhul, kus ebaseaduslikku riigiabi kujutas endast avalike teenuste eest makstav hüvitis, mis loeti hiljem ELTL artikli 106 lõike 2 kohaselt siseturuga kokkusobivaks, ning kus heakskiit põhines kogu avalikku teenust osutava ettevõtja üldisele finantsseisundile, sealhulgas kapitalisatsioonile antud hinnangul?
2. Kas liikmesriigi kohtul lasuv kohustus kohustada abisaajat tasuma intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik (vt 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79), kehtib ka summadele, mis on sellistel asjaoludel nagu käesoleval juhul abisaaja poolt avalik-õigusliku kohustuse alusel üle kantud sidusettevõtjatele, kuid mida komisjoni lõpliku otsuse kohaselt peetakse ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses abisaajale antud eeliseks?
3. Kas liikmesriigi kohtul lasuv kohustus kohustada abisaajat tasuma intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik (vt 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79), kehtib ka sellise riigiabi kohta, mida abisaaja on sellistel asjaoludel nagu käesoleval juhul saanud avaliku võimu kontrollitavalt ettevõtjalt, arvestades, et viimase vahendid tulenevad osaliselt abisaaja teenuste müügist?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 14 Kohtuistung, mille toimumise ajaks määrati algul 20. aprill 2020 ja mis hiljem lükati edasi 8. juunile, tühistati tervishoiukriisi tõttu ja suulise vastuse saamiseks esitatud küsimused muudeti kirjalikuks vastamiseks esitatud küsimustega. Pooled vastasid küsimustele ette nähtud tähtaja jooksul.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub esimeses küsimuses sisuliselt selgitada, kas ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtutel lasuv kohustus kohustada selle sättega vastuolus antud riigiabi saajat tasuma intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik, kehtib ka juhul, kui komisjon tunnustab oma lõplikus otsuses ELTL artikli 106 lõike 2 alusel abi siseturuga kokkusobivaks.

- 16 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et riigiabi käsitlevate liidu õigusnormide kohaldamine tugineb ühelt poolt liikmesriigi kohtute ning teiselt poolt komisjoni ja liidu kohtute vahelisele lojaalse koostöö kohustusele, mille raames igaüks täidab ülesannet, mis talle EL toimimise lepinguga on antud (15. septembri 2016. aasta kohtuotsus PGE, C-574/14, EU:C:2016:686, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika), kusjuures nende ülesanded on täiendavat laadi, kuid erinevad (21. novembri 2013. aasta kohtuotsus Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 17 Nimelt, kui abimeetmete siseturuga kokkusobivuse hindamine kuulub komisjoni ainupädevusse, alludes liidu kohtute kontrollile, on liikmesriikide kohtute ülesanne tagada kuni komisjoni lõpliku otsuse tegemiseni õigussubjektide õiguste kaitse riigi võimuorganite ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandas lauses sätestatud keelu võimaliku rikkumise eest (21. novembri 2013. aasta kohtuotsus Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 18 Selles sättes ette nähtud uute abikavade ennetava kontrolli eesmärk on tagada, et rakendatakse ainult siseturuga kokkusobivat abi. Selle eesmärgi saavutamiseks lükatakse abikava rakendamine edasi kuni ajani, mil komisjoni lõplik otsus kõrvaldab kahtlused küsimuses, kas abi on siseturuga kokkusobiv (3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Vodafone Magyarország, C-75/18, EU:C:2020:139, punkt 19, ja 3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Tesco-Global Áruházak, C-323/18, EU:C:2020:140, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 19 Sellega seoses tuleb märkida, et teatamiskohustus on EL toimimise lepinguga riigiabi valdkonnas kehtestatud kontrollisüsteemi üks põhielemente. Selles süsteemis on liikmesriigid kohustatud esiteks komisjonile teatama igast meetmest, millega nad kavatsesid kehtestada või muuta abi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, ja teiseks vastavalt ELTL artikli 108 lõikele 3 mitte seda meetet rakendada seni, kuni nimetatud liidu institutsioon on meetme suhtes teinud lõpliku otsuse (5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 56 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 20 ELTL artikli 108 lõikes 3 kehtestatud keelu eesmärk on tagada, et abi toime ei avalduks enne, kui komisjonil on olnud võimalus mõistliku aja jooksul abikava üksikasjalikult kontrollida ja algatada vajaduse korral sama artikli 108 lõikes 2 ette nähtud menetlus (12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 36).
- 21 Olukorras, kus komisjon on ELTL artikli 108 lõikega 3 vastuolus antud abi kohta teinud lõpliku otsuse, milles tunnistatakse abi ELTL artikli 107 alusel siseturuga kokkusobivaks, on Euroopa Kohus otsustanud, et komisjoni lõplikul otsusel ei ole sellist toimet, mis tunnistaks tagasiulatuvalt kehtivaks need rakendusaktid, mis on tühised seetõttu, et need on vastu võetud ELTL artikli 108 lõike 3 viimases lauses kehtestatud rakendamiskeeldu rikkudes. Igasugune muu tõlgendus viiks selleni, et soositaks seda, et asjaomane liikmesriik eirab seda sätet, ja selle sätte soovitav toime kaoks (vt selle kohta 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 40).
- 22 Sellises olukorras kohustab liidu õigus liikmesriigi kohtuid võtma sobivaid meetmeid ebaseaduslikkuse tagajärgede tõhusaks kõrvaldamiseks (vt selle kohta 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 46).
- 23 Nimelt, kui abikava – siseturuga kokkusobiva või mitte – puhul ei tooks ELTL artikli 108 lõike 3 rikkumine endaga kaasa suuremat riski või sanktsiooni kui selle sama sätte järgimine, siis oleks liikmesriikidel oluliselt väiksem motivatsioon anda riigiabist teada ja oodata siseturuga kokkusobivust puudutav otsus ära ning seega oleks väiksem ka komisjoni kontrolli ulatus (5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, EU:C:2006:644, punkt 42).

- 24 Nagu nähtub 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsusest CELF ja ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79), tuleb ELTL artikli 108 lõikega 3 vastuolus antud abi tagajärgede puhul teha vahet ebaseadusliku abi tagasinõudmisel ja intressi maksmisel ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik.
- 25 Ühelt poolt, mis puudutab ebaseadusliku abi tagasinõudmist, siis ei ole ELTL artikli 108 lõike 3 aluseks oleva eesmärgiga tagada, et siseturuga kokkusobimatut abi kunagi ei anta, vastuolus ebaseadusliku abi ennatlik väljamaksmine, kui komisjon võtab vastu lõpliku otsuse, milles tunnistatakse abi siseturuga kokkusobivaks (vt selle kohta 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punktid 46–49). Järelikult ei pea liikmesriigi kohus tegema korraldust see abi tagasi nõuda (12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 55).
- 26 Teiselt poolt, liikmesriigi kohus peab liidu õiguse alusel kohustama abisaajat maksma intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik (12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punktid 52 ja 55, ning 5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 134).
- 27 See liikmesriigi kohtul lasuv kohustus tuleneb asjaolust, et abi andmine vastuolus ELTL artikli 108 lõikega 3 annab abisaajale põhjendamatu eelise, mis seisneb esiteks selles, et ta ei maksa intressi, mida ta oleks pidanud tasuma kõnealuselt siseturuga kokkusobiva abi summalt, kui ta oleks pidanud selle komisjoni lõplikku otsust oodates turult laenama, ja teiseks tema konkurentsiseisundi paranemises võrreldes teiste turul tegutsevate ettevõtjatega ajavahemikus, mil abi oli ebaseaduslik (12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 51, ning 5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 132). Nimelt seatakse selle abi ebaseaduslikkuse tagajärjel esiteks need teised ettevõtjad ohtu – mis lõpuks ei realiseerunud –, et antakse siseturuga kokkusobimatu abi, ja teiseks peavad nad konkurentsi seisukohalt taluma siseturuga kokkusobiva abi tagajärgi varem, kui nad muidu pidanuks (12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 50).
- 28 Nagu märkis sisuliselt kohtujurist oma ettepaneku punktides 23–25, 35 ja 49, on see kohustus, mille Euroopa Kohus kehtestas 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsuses CELF ja ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79) olukorras, kus komisjon oli vastu võtnud lõpliku otsuse, millega tunnistati ebaseaduslik abi ELTL artikli 107 tähenduses siseturuga kokkusobivaks, kohaldatav mis tahes ELTL artikli 108 lõikega 3 vastuolus antud abi suhtes, sh juhul, kui komisjon tunnistab ELTL artikli 106 lõike 2 alusel oma lõplikus otsuses abi siseturuga kokkusobivaks.
- 29 Nimelt tuleb meelde tuletada, et ELTL artikli 106 lõikes 2 on sätestatud esiteks, et ettevõtjad, kellele on antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine või kes on fiskaalmonopolid, alluvad aluslepingute eeskirjadele, eriti konkurentsieeskirjadele niivõrd, kuivõrd nimetatud eeskirjade kohaldamine juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nendele määratud eriülesannete täitmist, ning teiseks, et kaubanduse arengut ei tohi mõjutada määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega.
- 30 Seda sätet, mille eesmärk on ühitada liikmesriikide huvi kasutada teatud ettevõtjaid majandus- või sotsiaalpoliitika instrumendina Euroopa Liidu huviga, et järgitaks konkurentsieeskirju ja säilitataks siseturu ühtsus (20. aprilli 2010. aasta kohtuotsus Federutility jt, C-265/08, EU:C:2010:205, punkt 28, ning 8. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Viasat Broadcasting UK vs. komisjon, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 31), tuleb tõlgendada, võttes arvesse täpsustusi, mis on esitatud protokollis (nr 26) üldhuviteenuste kohta (ELT 2016, C 202, lk 307) ning põhikohtuasjas käsitletavat valdkonda arvestades protokollis (nr 29) liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta (ELT 2016, C 202, lk 311) (8. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Viasat Broadcasting UK vs. komisjon, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 36).

- 31 Sellega seoses on esiteks protokoll (nr 26) üldhuviteenuste kohta artiklis 1 märgitud, et liikmesriikidel on „laiaulatuslik suvaõigus“ osutada, tellida ja korraldada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid nii palju kui võimalik vastavalt kasutajate vajadustele (7. novembri 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ungari, C-171/17, EU:C:2018:881, punkt 48).
- 32 Teiseks on protokollis (nr 29) liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta märgitud, et „aluslepingute sätted ei piira liikmesriikide pädevust rahastada avalik-õiguslikku ringhäälingut niivõrd, kuivõrd need summad määratakse ringhäälinguorganisatsioonidele avaliku teenuse osutamiseks, nagu selle teeb ülesandeks, määratleb ja korraldab iga liikmesriik, ja niivõrd, kuivõrd selline rahastamine ei mõjuta kaubandustingimusi ega konkurentsi liidus määral, mis oleks vastuolus üldiste huvidega, kusjuures arvesse võetakse avaliku teenuse osutamist“.
- 33 Liikmesriikidel on seega õigus liidu õigust järgides määratleda üldist majandushuvi pakkuvate teenuste, muu hulgas avalik-õiguslike ringhäälinguteenuste ulatus ja korraldus, võttes eelkõige arvesse oma riigisisese poliitika eesmäärke. Selles osas on liikmesriikidel ulatuslik kaalutusõigus, mida komisjon võib kahtluse alla seada üksnes ilmse vea korral (vt selle kohta 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ungari, C-171/17, EU:C:2018:881, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Kuid kasutades kaalutusõigust, mis neil on üldist majandushuvi pakkuvate teenuste määratlemisel, peavad liikmesriigid igal juhul järgima liidu õigust (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Comunidad Autónoma del País Vasco *jt vs.* komisjon, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, punkt 71, ning 3. septembri 2020. aasta kohtuotsus Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland *jt vs.* komisjon, C-817/18 P, EU:C:2020:637, punkt 95).
- 35 Küsimus, kas meede tuleb kvalifitseerida riigiabiks, eelneb aga küsimusele, mille sisuks on vajaduse korral kontrollida, kas ELTL artikli 107 tähenduses siseturuga kokkusobimatu abi on siiski vajalik asjaomasest meetmest kasu saanud isikule vastavalt ELTL artikli 106 lõikele 2 antud ülesande täitmiseks (vt selle kohta 8. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Viasat Broadcasting UK *vs.* komisjon, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 34). Järelikult peab komisjonil enne, kui ta meedet selle sätte seisukohast analüüsib, olema võimalik kontrollida, kas meede on riigiabi; see eeldab, et vastavalt ELTL artikli 108 lõike 3 esimesele lausele teatatakse kavandatavast meetmest eelnevalt sellele liidu institutsioonile.
- 36 Lisaks peab mis tahes erand üldnormist, millena teatamiskohustus on käsitletav ja mida kohaldatakse liikmesriikidele aluslepingute alusel ning mis kujutab endast riigiabi valdkonnas kehtestatud kontrollisüsteemi ühte põhielementi, olema sõnaselgelt ette nähtud (vt selle kohta 5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punktid 59 ja 60).
- 37 Sellega seoses on ELTL artikli 109 kohaselt Euroopa Liidu Nõukogul lubatud anda asjakohaseid määrusi ELTL artiklite 107 ja 108 kohaldamiseks ning eelkõige määrata tingimused, mille puhul kehtib ELTL artikli 108 lõige 3, ja viimati nimetatud sättes ette nähtud menetlusest vabastatud abi liigid. Seejuures võib komisjon vastavalt ELTL artikli 108 lõikele 4 võtta vastu määrusi seoses riigiabi liikidega, mille kohta nõukogu on vastavalt ELTL artiklile 109 kindlaks määranud, et need võib ELTL artikli 108 lõikes 3 ette nähtud menetlusest vabastada (5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Nii võeti EÜ asutamislepingu artikli 94 (hiljem EÜ artikkel 89, nüüd ELTL artikkel 109) alusel vastu nõukogu 7. mai 1998. aasta määrus (EÜ) nr 994/98, milles käsitletakse [ELTL artiklite 107 ja 108] kohaldamist teatavate horisontaalse riigiabi liikide suhtes (EÜT 1998, L 142, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 312), mille alusel võeti hiljem vastu komisjoni 6. augusti 2008. aasta määrus (EÜ) nr 800/2008 [ELTL artiklite 107 ja 108] kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse ühisturuga kokkusobivaks (üldine grupierandi määrus) (ELT 2008, L 214, lk 3), ja seejärel komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 [ELTL] artiklite 107 ja 108

kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT 2014, L 187, lk 1) (vt selle kohta 5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 39 Ent nagu märgitud määruse nr 800/2008 ja määruse nr 651/2014 põhjendustes 7, jääb riigiabi suhtes ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, mis ei kuulu nende määruste reguleerimisalasse, ELTL artikli 108 lõikes 3 sätestatud teatamiskohustus kehtima (vt selle kohta 5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Lisaks nähtub ELTL artikli 106 lõike 2 sõnastusest endast, et erandid EL toimimise lepingu eeskirjadest on selle sätte alusel lubatud vaid siis, kui need on vajalikud üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest vastutavale ettevõtjale antud eriülesande täitmiseks (8. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Viasat Broadcasting UK vs. komisjon, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 29, ja 3. septembri 2020. aasta kohtuotsus Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland jt vs. komisjon, C-817/18 P, EU:C:2020:637, punkt 97), mida riigiabi valdkonnas peab komisjon vajaduse korral kontrollima enne, kui abi antakse. Ent nagu otsustatud käesoleva kohtuotsuse punktis 35, on selle kontrollimine võimalik alles pärast seda, kui kavandatavast meetmest on ELTL artikli 108 lõike 3 esimese lause alusel sellele liidu institutsioonile teatatud, et ta saaks kontrollida, kas meede on riigiabi. Seega ei saa üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest vastutavale ettevõtjale antud ülesannete täitmine iseenesest põhjendada erandit selles sättes ette nähtud teatamiskohustusest.
- 41 Järelikult jääb riigiabi suhtes, mis ei kuulu sõnaselge erandi alla üldnormist, milleks on ELTL artikli 108 lõike 3 esimeses lauses ette nähtud eelneva teatamise kohustus, see kohustus kehtima, sh juhul kui abi antakse üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest vastutavale ettevõtjale. Seega on liikmesriikidel kohustus mitte rakendada selliseid meetmeid seni, kuni komisjon teeb nende kohta lõpliku otsuse.
- 42 Lõpuks tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et kuna komisjonil on vastavalt ELTL artiklile 108 kohustus riigiabi kontrollida, siis esiteks saab abi saavatel ettevõtjatel olla põhimõtteliselt õiguspärane ootus, et abi on seaduslik, ainult siis, kui abi andmisel järgiti selles artiklis ette nähtud menetlust, ja teiseks peab hoolas ettevõtja suutma tavaliselt kindlaks teha, kas kõnealust menetlust on järgitud. Eriti kui abi antakse komisjoni eelnevalt teavitamata, mistõttu see on ELTL artikli 108 lõike 3 kohaselt ebaseaduslik, ei saa abisaajal sel hetkel olla õiguspärast ootust selle suhtes, et kõnealuse abi andmine on seaduslik (5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 98 ja seal viidatud kohtupraktika), ega järelikult selle suhtes, et seaduslik on eelis, mille ta saab ebaseaduslikult abilt intressi maksmata jätmisest.
- 43 Järelikult peavad liikmesriigi kohtud selleks, et tagada selles sättes ette nähtud teatamiskohustuse soovitatav toime ning see, et komisjonil oleks võimalik riigiabi asjakohaselt ja täielikult kontrollida, selle kohustuse rikkumisest tegema kõik järeldused ning võtma rikkumise heastamiseks vajalikud meetmed, mis, nagu märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 26, hõlmab ebaseadusliku abi saaja kohustust maksta intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik, isegi kui abisaaja on ettevõtja, kes osutab üldist huvi pakkuvat teenust ELTL artikli 106 lõike 2 tähenduses.
- 44 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtutel lasuv kohustus kohustada selle sättega vastuolus antud riigiabi saajat tasuma intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik, kehtib ka juhul, kui komisjon tunnistab oma lõplikus otsuses abi ELTL artikli 106 lõike 2 alusel siseturuga kokkusobivaks.

Teine ja kolmas eelotsuse küsimus

- 45 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub teises ja kolmandas küsimuses, mida tuleb analüüsida koos, sisuliselt selgitada, kas ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtutel lausuv kohustus kohustada selle sättega vastuolus antud riigiabi saajat tasuma intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik, kehtib ka abi suhtes, mille abisaaja kandis üle sidusettevõtjatele, ja abi suhtes, mida ta sai avaliku võimu kontrollitavalt ettevõtjalt.
- 46 Täpsemalt soovib see kohus teada, kas arvestades, et meetmed, mille raames TV2 abi sai, hõlmavad esiteks litsentsitasudest saadud vahendeid, mida TV2-le maksti ajavahemikus 1997–2002 ning kanti seejärel üle viimase piirkondlikele kanalitele, ning teiseks reklaamitulu, mis 1995. aastal ja 1996. aastal kanti üle TV2 Reklame A/Silt TV2-le TV2 fondi vahendusel, tuleb need vahendid ja tulu arvata abi kogusumma hulka, millelt intress tuleb arvutada.
- 47 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et esiteks Euroopa Kohus jättis 9. novembri 2017. aasta kohtuotsuses TV2/Danmark vs. komisjon (C-649/15 P, EU:C:2017:835) rahuldamata apellatsioonkaebuse, mille TV2 esitas Üldkohtu 24. septembri 2015. aasta kohtuotsuse TV2/Danmark vs. komisjon (T-674/11, EU:T:2015:684) peale, ning kinnitas seega Üldkohtu kontrolli õiguspärasust osas, milles Üldkohus otsustas viimati nimetatud kohtuotsuse punktides 165–174, et need vahendid kujutasid endast TV2-le antud riigiabi.
- 48 Teiseks tühistas Euroopa Kohus 9. novembri 2017. aasta kohtuotsuses komisjon vs. TV2/Danmark (C-656/15 P, EU:C:2017:836) ja 9. novembri 2017. aasta kohtuotsuses Viasat Broadcasting UK vs. TV2/Danmark (C-657/15 P, EU:C:2017:837) Üldkohtu 24. septembri 2015. aasta kohtuotsuse TV2/Danmark vs. komisjon (T-674/11, EU:T:2015:684) osas, milles viimane tühistas otsuse 2011/839 seoses sellega, et komisjon leidis selles otsuses, et aastate 1995 ja 1996 reklaamitulud, mida maksti TV2-le TV2 fondi vahendusel, kujutasid endast riigiabi, ja tegi asjas lõpliku otsuse, jättes rahuldamata tühistamishagi, mille TV2 selle otsuse peale esitas.
- 49 Järelikult kinnitasid liidu kohtud selle otsuse kehtivust ning on lõplikult otsustanud, et need vahendid ning käesoleva kohtuotsuse punktis 46 nimetatud tulu kujutasid endast ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi.
- 50 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust ning nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 53, tuleb viidatud asjaolusid arvesse võttes nende vahendite ja tulu summadel, mida TV2 sai ja mis on osa ELTL artikli 108 lõikega 3 vastuolus antud abist, samuti maksta intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik.
- 51 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtutel lasuv kohustus kohustada selle sättega vastuolus antud riigiabi saajat tasuma intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik, kehtib ka abi suhtes, mille abisaaja kandis üle sidusettevõtjatele, ja abi suhtes, mida ta sai avaliku võimu kontrollitavalt ettevõtjalt.

Kohtukulud

- 52 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtutel lasuv kohustus kohustada selle sättega vastuolus antud riigiabi saajat tasuma intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik, kehtib ka juhul, kui Euroopa Komisjon tunnistab oma lõplikus otsuses abi ELTL artikli 106 lõike 2 alusel siseturuga kokkusobivaks.**
- 2. ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtutel lasuv kohustus kohustada selle sättega vastuolus antud riigiabi saajat tasuma intressi ajavahemiku eest, mil abi oli ebaseaduslik, kehtib ka abi suhtes, mille abisaaja kandis üle sidusettevõtjatele, ja abi suhtes, mida ta sai avaliku võimu kontrollitavalt ettevõtjalt.**

Allkirjad